

УДК 821.531.09+811.531'42:305:316.723]:[355.01+355.244.1](519)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-2-33>

Уляна МЕНЧИНСЬКА,
orcid.org/0009-0006-5181-9800

студентка IV курсу
Навчально-наукового інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) iulianiya.m@gmail.com

Дмитро АНДРІАНОВ,
orcid.org/0000-0003-1295-2132

доктор філософії зі спеціальності 035 Філологія,
асистент кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
Навчально-наукового інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) andrianov.dmytro@knu.ua

ГЕНДЕРНІ РОЛІ ТА МОВНІ ПРАКТИКИ У ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ КОРЕЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Корейська війна (1950–1953 рр.) суттєво вплинула на суспільство Кореї та залишила глибокий слід у культурному наративі, зокрема в літературі. Одним із важливих аспектів відображення воєнних подій у художніх творах є мова війни та виживання, яка, залежно від гендерних ролей персонажів, набуває специфічних особливостей. Дослідження гендерного виміру дискурсу в корейській літературі періоду війни дозволяє краще зрозуміти соціокультурні трансформації та вплив війни на переосмислення традиційних гендерних ролей.

Аналіз літературних джерел показує, що чоловічі персонажі у творах про Корейську війну часто зображуються як воїни та захисники, чия мова насичена військовою термінологією, що підкреслює їхню хоробрість та обов'язок перед батьківщиною. Жіночі персонажі традиційно представлені як берегині домашнього вогнища, чий мовні прояви наповнені турботою, тривогою та надією. Проте у низці творів простежується руйнування усталених стереотипів: жінки, які втратили своїх чоловіків або синів, змушені брати на себе нові соціальні ролі, що відображається у зміні їхнього мовлення, яке набуває більшої рішучості та впевненості.

Окремим аспектом дослідження є мова, пов'язана з виживанням у складних умовах війни. У літературі того періоду відображено зростання сексуальної експлуатації жінок, включно з темою проституції, що часто супроводжується критикою суспільства та викриттям його подвійних моральних стандартів. У таких творах мова героїнь демонструє не лише їхню вразливість, а й прагнення до гідності та самостійності в умовах війни.

Таким чином, дослідження мови війни та виживання через гендерну оптику дозволяє розкрити складну взаємодію між війною, соціальними трансформаціями та мовними практиками. Війна не лише загострила традиційні гендерні розбіжності, а й сприяла їхній трансформації, що знайшло відображення у літературному дискурсі. Подальші дослідження можуть зосередитися на детальному аналізі окремих авторів, порівняльному вивченні з літературою інших країн, що пережили подібні воєнні конфлікти, а також на впливі цих змін на сучасну корейську культуру та гендерні відносини.

Ключові слова: Корейська війна, Корея, гендерні ролі, виживання, корейська література, соціальні трансформації, дискурс, сексуальна експлуатація, традиційні стереотипи.

Uliana MENCHYNSKA,
 orcid.org/0009-0006-5181-9800
 4th year student

Educational and Scientific Institute of Philology
 of Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Kyiv, Ukraine) iulianiya.m@gmail.com

Dmytro ANDRIANOV,
 orcid.org/0000-0003-1295-2132

PhD in Philology, Assistant Professor,
 Department of Languages and Literatures of the Far East and Southeast Asia
 Educational and Scientific Institute of Philology
 of Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Kyiv, Ukraine) andrianov.dmytro@knu.ua

GENDER ROLES AND LINGUISTIC PRACTICES IN THE LITERARY DISCOURSE OF THE KOREAN WAR

The Korean War (1950–1953) significantly impacted Korean society and left a profound imprint on its cultural narrative, particularly in literature. One crucial aspect of representing war events in literary works is the language of war and survival, which acquires specific characteristics depending on the gender roles of the characters. Examining the gender dimension of discourse in Korean wartime literature allows for a deeper understanding of sociocultural transformations and the war's influence on the reinterpretation of traditional gender roles.

An analysis of literary sources shows that male characters in works about the Korean War are often depicted as warriors and protectors, whose language is saturated with military terminology, emphasizing their bravery and duty to their homeland. Female characters are traditionally portrayed as guardians of the home, whose speech is filled with care, anxiety, and hope. However, some works reveal the breakdown of established stereotypes: women who have lost their husbands or sons are forced to take on new social roles, reflected in a change in their language, which becomes more determined and assertive.

A separate aspect of the study concerns the language associated with survival under wartime conditions. Literature from this period reflects the rise of sexual exploitation of women, including the theme of prostitution, often accompanied by social critique and an exposure of society's double moral standards. In such works, the language of female characters demonstrates not only their vulnerability but also their aspiration for dignity and independence in the face of war.

Thus, studying the language of war and survival through a gendered lens reveals the complex interplay between war, social transformations, and linguistic practices. The war not only intensified traditional gender differences but also contributed to their transformation, which was reflected in the literary discourse. Future research may focus on an in-depth analysis of individual authors, comparative studies with the literature of other countries that have experienced similar military conflicts, and the impact of these changes on contemporary Korean culture and gender relations.

Key words: Korean War, Korea, gender roles, survival, Korean literature, social transformations, discourse, sexual exploitation, traditional stereotypes.

Постановка проблеми. Корейська війна (1950–1953 рр.) стала не лише військовим конфліктом, але й переломним моментом в історії Кореї, глибоко вплинувши на суспільство та його культурні наративи. Література того часу – це не лише відображення жахів війни, а й дзеркало суспільних трансформацій, зокрема зміни гендерних ролей. Мова війни й виживання в художніх творах відкриває нам нові горизонти розуміння того, як війна вплинула на чоловіків і жінок та як вони змушені були адаптуватися до нової реальності. Ці трансформації не просто фіксувалися в текстах, а ставали інструментом рефлексії та осмислення пережитого, надаючи літературі цього періоду особливу глибину та емоційну напругу.

Ця стаття має на меті проаналізувати, як художня література того часу відображає гендерні аспекти мови війни та виживання. Зокрема, ми

розглянемо, як війна спричинила зміну традиційних уявлень про чоловічу та жіночу роль у суспільстві.

Об'єктом дослідження є художні твори, створені у період Корейської війни, які відображають специфічні мовні практики та гендерні ролі, що виникли в умовах екстремального соціального перевороту. Зокрема, аналізуються літературні дискурси, в яких мова війни та виживання набуває нових сенсів через зміну традиційних уявлень про чоловічу та жіночу ролі. Такий підхід дозволяє простежити, як лінгвістичні засоби стають не лише відображенням, а й інструментом соціальної реконфігурації в умовах кризових історичних подій.

Аналіз досліджень. Існуючі дослідження корейської літератури періоду війни часто зосереджуються на загальних темах конфлікту та його впливу на суспільство. Наприклад, роботи, що

аналізують соціальні аспекти війни, такі як дослідження Пак Чансина про вплив війни на сільські громади, надають цінну інформацію про соціальні трансформації. Однак, специфічний аналіз гендерних аспектів у мові та дискурсі літературних творів цього періоду залишається недостатньо вивченим. Особливо бракує досліджень, які б розглядали, як війна вплинула на зміну традиційних гендерних ролей та як це відображено в літературі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз літературних творів періоду Корейської війни показує, що автори часто використовували мову для підкреслення або переосмислення гендерних ролей. Війна радикально змінила традиційні уявлення про чоловічу та жіночу роль у суспільстві. У багатьох творах того періоду чоловіки постають як воїни, герої, захисники. Їхня мова жорстка, насичена військовими термінами, словами про честь, обов'язок і силу. Вони говорять мовою фронту, яка не допускає слабкості. Це відображало не лише реальність війни, а й очікування суспільства щодо того, яким має бути чоловік у часи кризи. Жінки ж, навпаки, зображені як берегині дому, матері, які з надією чекають на своїх чоловіків. Їхня мова більш емоційна, насичена словами тривоги та турботи.

Проте є й інший аспект цієї проблеми: деякі твори демонструють руйнування традиційних гендерних уявлень. Наприклад, жінки, які втратили чоловіків або братів, змушені брати на себе ролі годувальниць, а іноді навіть воїнів. Їхній мовний стиль стає жорсткішим, лаконічнішим, відображаючи їхню нову соціальну позицію. У цих текстах війна позбавляє жінок традиційної ролі доглядальниць, змушуючи їх проявляти силу, витривалість і навіть агресію.

Пак Вансо у своєму романі «Місто, втрачене взимку» (кор. 겨울의 환상) пише: «Війна не робить вибору, вона змушує всіх нас стати тими, ким ми ніколи не думали бути». Ця цитата відображає загальний настрій того часу, коли люди були змушені адаптуватися до нових, непередбачуваних обставин.

Одна з найгостріших тем у воєнній літературі – проституція, яка стала способом виживання для тисяч жінок. Тисячі жінок, втративши чоловіків і засоби до існування, були змушені продавати своє тіло, щоб вижити. У художніх творах воєнного періоду ця тема часто подається як соціальна трагедія. Наприклад, у фільмі «Квітка в пеклі» (1958 р.) режисера Сін Санок головна героїня змушена стати повією для американських солдатів, щоб прогодувати себе та свою родину. Це жахливе явище не лише відображало економічну нестабільність, а й трансформувало суспільні уявлення про жіночність та моральність. Жінки, втрачаючи своїх чоловіків та засоби до існування, змушені були шукати альтернативні способи виживання, що призводило до зміни традиційних

гендерних ролей. Мова подібних творів часто містить елементи критики суспільства, яке змушує жінок до таких кроків, та співчуття до їхньої долі.

Досвід північнокорейських біженок у Південній Кореї є продовженням історичних тенденцій зміни гендерних ролей. Пост-Холодна війна та політичні зміни вплинули на жіночу мобільність і можливості виживання. Як показує дослідження Шин Херан (2024 р), жінки, які втекли з Північної Кореї, проходять через складні етапи адаптації, використовуючи неформальні економічні зв'язки та підприємницьку діяльність для забезпечення власної стійкості. Це нагадує про те, як жінки під час Корейської війни змушені були брати на себе нові соціальні функції. Як зазначає одна з респонденток у дослідженні Шин Херан: «Торгівля людьми дійсно допомогла нам. Хоча це був важкий досвід, у підсумку він допоміг мені у кар'єрному шляху» (신혜란, 2024: 64). Ця цитата ілюструє складність адаптації та необхідність використання неформальних механізмів виживання. Відповідно до дослідження Пак Хонме (2024 р.), жінки в цей період висловлювали гнів проти соціальної дискримінації та гноблення на основі класу та гендеру. Вони брали до рук зброю, кидали гранати, прагнули повернути собі права, яких їх позбавило суспільство (박홍매, 2024).

У нещодавній публікації, присвяченій проблематиці гендерних ролей у часи воєнних конфліктів, автори зауважують: «Війна є каталізатором не лише політичних, а й соціокультурних змін, які позначаються на формуванні гендерних ролей» (Сисин, Андріанов, 2024). Ця теза ілюструє, як екстремальні обставини війни пришвидшують процеси переосмислення соціальних норм та гендерних наративів. У контексті корейської воєнної літератури це означає, що навіть традиційні ролі – наприклад, чоловіка-захисника та жінки-берегині родинного затишку – можуть докорінно змінюватися, коли суспільство зіштовхується з викликами виживання. Аналізуючи художні твори цього періоду, ми бачимо, що трансформації, описані в цитованому дослідженні, відбуваються безпосередньо у мовних практиках: від лексики, що набуває жорсткості, до метафоричного вираження психологічних травм, характерних для обох гендерів.

Важливо зазначити, що глибинна трансформація гендерних ролей під час Корейської війни відбувалася не лише під впливом безпосередніх воєнних обставин, а й на тлі потужних модерністських та екзистенціалістських ідей, які набували популярності у світовій та корейській літературі середини XX століття. Як підкреслюють дослідники, модернізм у Кореї розвивався в умовах гострої соціально-політичної кризи, спричиненої колоніальним гнітом, розділом півострова й наслідками війни. Ця ситуація породжувала глибоке відчуття кризи ідентичності, що знаходило відгук у творах,

орієнтованих на пошуки сенсу життя та відображення внутрішнього конфлікту особистості.

У цьому контексті екзистенціалізм, який пізніше проник у корейську літературу, посилив відчуття абсурдності й самотності, притаманні воєнним реаліям. Саме війна й пов'язані з нею розлуки, втрати та ідеологічні протистояння ще більше загострювали питання існування, змушуючи героїв шукати відповіді на фундаментальні запитання про власне буття.

У літературних творах воєнного періоду можна простежити, як екзистенційні мотиви – відчай, пошук свободи, абсурдність існування – безпосередньо впливають на мовні практики чоловічих та жіночих персонажів. «Чоловіча мова», нерідко насичена військовою термінологією та символами обов'язку й честі, у багатьох творах контрастує з внутрішнім відчаєм, притаманним екзистенційному світогляду. Герої постають перед кризою самоідентичності: захищаючи батьківщину, вони часто втрачають родину та мирне життя, а відтак і звичні уявлення про власну чоловічу роль.

Натомість жіночі персонажі, попри усталену традицію «берегинь домашнього вогнища», починають набувати нових соціальних функцій, пов'язаних із виживанням і відповідальністю за родину в умовах загальної руйнації. Саме тут екзистенційний вимір у їхній мові набуває виразного забарвлення: відчуття самотності, абсурдності, але й відкриття «внутрішньої свободи» приймати рішення, що раніше не були типовими для жінок. У деяких творах ця свобода виявляється трагічною, адже жінки змушені порушувати моральні та соціальні табу заради виживання, однак саме це й підкреслює екзистенційний вибір у межах воєнного хаосу.

Поєднання модерністських та екзистенціалістських ідей із відображенням воєнного досвіду у корейській літературі демонструє, що «мова війни та виживання» виконує не лише описову, а й глибоко філософську функцію. Військова лексика стає носієм не лише героїзму чи обов'язку, а й маркером трагічної абсурдності буття, у якому зникають попередні соціальні та моральні орієнтири. З іншого боку, жіночі персонажі, наділені традиційною мовою співчуття та турботи, поступово переосмислюють ці категорії, поєднуючи їх із новим, «екзистенційним» поглядом на свободу вибору й відповідальність.

Таким чином, екзистенційні мотиви модерністського дискурсу – кризу ідентичності, абсурдність, необхідність вибору – можна розглядати як один із чинників, що поглиблюють «гендерну трансформацію» в літературі про Корейську війну. Війна, з одного боку, руйнує звичні гендерні межі, а з іншого – посилює потребу в пошуку нових форм самовираження, які стають зрозумілими лише крізь призму індивідуального існування та духовного пошуку.

Війна також вплинула на чоловічу ідентичність. У багатьох творах чоловіки, повертаючись із фронту, дізнаються, що їхні дружини чи сестри змушені були продавати своє тіло, щоб вижити. Це спричиняє їхню кризу самоідентичності, породжує почуття провини та безсилля. Дискурс цих персонажів сповнений гніву, болю та морального занепаду.

Хван Сунвон у своєму романі «Сонце, що сходить над деревами» (кор. 나무들 비탈에 서다) описує: «Він повернувся героєм, але відчув себе зрадником, коли дізнався, що його сестра продавала своє тіло, щоб вижити». Війна не просто руйнувала людські життя, а й стала каталізатором незворотних соціальних і культурних трансформацій, що знайшли своє відображення в літературному дискурсі епохи. Жінки вчилися виживати без чоловіків, а чоловіки – втрачати традиційну роль захисника. У післявоєнний період ці трансформації не зникли, а стали підґрунтям для подальших змін у корейському суспільстві.

Література воєнного періоду не лише відображала травму війни, але й стала засобом її подолання. Письменники намагалися осмислити пережитий досвід, знайти сенс у хаосі та відновити втрачену ідентичність.

Чхве Інхун у своєму романі «Площа» (кор. 광장) досліджує пошуки ідентичності героя, який намагається знайти своє місце у розділеному суспільстві. Гендерні аспекти мови війни та виживання в корейській літературі воєнного періоду є складним і багатограним явищем. Подальші дослідження гендерних аспектів мови війни та виживання в корейській літературі можуть зосередитися на порівняльному аналізі воєнної літератури різних країн, а також на вивченні впливу цих трансформацій на сучасне корейське суспільство. Адже війна – це не лише минуле, а й постійне нагадування про те, на що здатна людина, і про те, як важливо берегти мир. Війна залишає шрами не лише на тілах, а й у мовленні. І ці сліди варто досліджувати, щоб краще розуміти, як війна змінює людей і суспільство.

Одним із аспектів, який заслуговує на додаткову увагу, є взаємозв'язок між індивідуальною пам'яттю та колективним дискурсом, що формується у літературних творах. Автори не лише описують зовнішні події, а й вдаються до глибокої внутрішньої рефлексії, через яку реконструюють власну ідентичність у контексті війни. Мова персонажів стає засобом переживання трагічних подій, а також інструментом пошуку нових життєвих орієнтирів, що сприяє переосмисленню соціальних норм і цінностей.

Іншим важливим напрямком роздумів є роль трансформації мовних засобів у руйнуванні стійких гендерних стереотипів. Війна виступає каталізатором, що примушує персонажів, особливо жінок, вийти за межі традиційних ролей. Це проявляється

не лише в тематиці виживання, а й у зміні стилістичних засобів, що використовуються для опису емоцій та внутрішнього стану. Подібні зрушення відкривають можливості для подальших досліджень, спрямованих на порівняльний аналіз воєнної літератури різних країн, де мовні практики стають відображенням глибоких соціокультурних змін.

Висновки. Проведений аналіз показує, що літературний дискурс періоду Корейської війни є багатограним та насиченим як образами героїзму, так і трагедією людських стосунків. Війна виступає потужним фактором, який не лише загострює традиційні гендерні розбіжності, але й стимулює їхню трансформацію. Чоловіча мова, насичена військовою термінологією та символами честі і обов'язку, контрастує з жіночою мовою, яка, з одного боку, відображає вразливість і турботу, а з іншого – набуває рішучості та сили через необхідність адаптації до нових соціальних реалій.

Отже, дослідження гендерних аспектів мови війни й виживання відкриває нові перспективи для

розуміння не лише історичних подій, а й еволюції культурних і соціальних норм. Література стає ареною, на якій ведеться боротьба не лише за фізичне виживання, а й за збереження і відновлення особистої та колективної ідентичності. Дослідження підтверджує, що лінгвістичні практики у воєнних текстах виконують роль соціального каталізатора, стимулюючи подальші трансформації у гендерних відносинах, що продовжують впливати на сучасне суспільство.

Подальші дослідження мають зосередитися на детальному аналізі окремих авторських стратегій та стилістичних особливостей, що формують гендерні образи, а також порівняльному аналізі з іншими літературними традиціями воєнного періоду. Такий комплексний підхід сприятиме більш глибокому розумінню того, як війна і мовні практики впливають на реконструкцію культурних та соціальних ідеалів, що є важливим для сучасної критичної дискусії у галузі літературознавства та культурології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сисин А.М., Андріанов Д.В. Розвиток модерністської ідеї екзистенціалізму в корейській літературі середини ХХ-го століття. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. Одеса: № 68, 2024. С. 177-180.
2. 김지현. ADC·LC필름에 찍힌 여성들의 한국전쟁: '집 밖'의 생존 전쟁. 인문사회 21, 13(4), 2022. 3067-3082. URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artId=ART002867827>
3. 박정미. 한국전쟁기 성매매정책에 관한 연구: '위안소'와 '위안부'를 중심으로. 한국여성학, 27(2), 2011. 35-72. URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artId=ART001561073>
4. 박찬승. 한국전쟁과 마을 - 기존연구의 정리와 향후 연구의 과제-. 지방사와 지방문화, 12(1), 2009. 411-455. URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artId=ART001345239>
5. 박홍매. 해방/전쟁기 소설에서 재현된 여성 청년상 -김말봉의 『화려한 지옥』과 『별들의 고향』을 중심으로. 한국현대문학연구, 73, 2024. 265-297. URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artId=ART003116574>
6. 신혜란. North Korean Female Entrepreneurs in South Korea: Empowerment through Informality and Resilience in Post-Cold War Geopolitics. Asian Journal of Peacebuilding, 12(1), 2024. 53-75 p. URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artId=ART003086085>

REFERENCES

1. Kim Ji-hyeon. (2022). ADC·LC Film-e Jjikin Yeoseongdeul-ui Hanguk Jeonjaeng: 'Jip Bak'ui Saengjon Jeonjaeng. [The Korean War of Women Captured in ADC·LC Films: The Survival War 'Outside the Home'.] Inmun Sahoe 21, 13(4). 3067-3082 pp. URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artId=ART002867827> [in Korean]
2. Park Chan-seung. (2009). Hanguk Jeonjaeng-gwa Maeul - Gijon Yeongu-ui Jeongni-wa Hyanghu Yeongu-ui Gwaje. [The Korean War and Villages - Summary of Existing Research and Future Research Tasks.] Jibangsa-wa Jibang Munhwa, 12(1). 411-455 pp. URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artId=ART001345239> [in Korean]
3. Park Hong-mae. (2024). Haebang/jeonjaenggi soseol-eseo jaehyeon-doen yeoseong cheongnyeong-sang - Gim Mal-bong-ui 『Hwaryeohan jiok』 gwa 『Byeoldeul-ui gohyang』 eul jungsim-euro. [The Representation of Young Women in Novels of the Liberation and War Period - Focusing on Gim Mal-bong's Hwaryeohan Jiok and Byeoldeul-ui Gohyang.] Hanguk Hyeondaemunhak Yeongu, 73. 265-297 pp. URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artId=ART003116574> [in Korean]
4. Park Jeong-mi. (2011). Hanguk Jeonjaenggi Seongmaemae Jeongchaeg-e Gwanhan Yeongu: 'Wianso'-wa 'Wianbu'-reul Jungsimeuro. [A Study on Prostitution Policies during the Korean War: Focusing on 'Comfort Stations' and 'Comfort Women'.] Hanguk Yeoseonghak, 27(2). 35-72 pp. URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artId=ART001561073> [in Korean]
5. Shin Hye-ran. (2024). North Korean Female Entrepreneurs in South Korea: Empowerment through Informality and Resilience in Post-Cold War Geopolitics. Asian Journal of Peacebuilding, 12(1). 53-75 pp. URL: <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artId=ART003086085>
6. Sysyn A.M., Andrianov D.V. (2024). Rozvytok modernistskoi idei ekzystentsializmu v koreiskii literaturi sereyny XX-ho stolittia. [The Development of the Modernist Idea of Existentialism in Mid-20th Century Korean Literature.] Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology. Odessa: No. 68. 177-180 pp. [in Ukrainian]